

Må «Jernloven» også gjelde i Norge?

2022-06-21

© Bergensavisen

Alle artikler er beskyttet av lov om opphavsrett til åndsverk. Artikler må ikke viderefremmes utenfor egen organisasjon uten godkjenning fra Retriever eller den enkelte utgiver.

Les artikkelen ved å klikke her.

20 ■ DEBATT

TIRSDAG 21. JUNI 2022 BERGENSAVISEN

Må «Jernloven» også g

«Jernloven for megaprojekter» sier at store bygge- og anleggspjrojekter alltid går på en smell. Den baserer seg på internasjonal forskning. Men må den gjelde her i landet?



DEBATT

HANS MARTIN MOXNES
Direktør for Entreprenørforeningen
Bygg - Anlegg (EBA) og BA-spallist.

Statens vegvesen la nylig på oppdrag fra regjeringen lagt frem en liste over 20 store veiprosjekter som bør prioriteres i årene som kommer. Bakgrunnen er at krigen i Ukraina på flere måter har innskrenket politikernes handlingsrom for satsing på infrastruktur og samferdsel. Ikke minst forsvarsbudsjettet trenger nå et kraftig løft.

Det er gledelig at to av de fire prosjektene øverst på listen ligger i Vestland; E134 Røldal - Seljestad med en kostnadsramme på ca 3,3 milliarder kroner, samt ca 1,6 milliarder kroner til utbedring og rassikring på strekningen Hylland - Skaen på E16 i Aurland. Begge disse prosjektene er ifølge Vegvesenet helt klare for oppstart.

Som nummer 7 på prioriteringslisten står E16 Arna - Stanghelle, der veidelen er beregnet til ca 15 milliarder kroner. Med vel 11 milliarder til parallell bygging av ny jernbane, blir dette det hittil største tunnelprosjektet i landet. E39 Ådland - Svevattjønn (Hordfast) følger like bak på listen, med en prislapp på vel 41 milliarder kroner. Dette prosjektet blir av Statens vegvesen fremholdt som det samfunnsøkonomisk mest lønnsomme, fordi det gjør det mulig å redusere reisetiden mellom Bergen og Stavanger til under to timer.

Fellesnevneren for alle disse prosjektene er at de er svært store, og det reiser flere spørsmål. Blant annet om størrelsen og kompleksiteten gjør at kostnadsrammene sprekker. Skal vi tro førsteamanuensis og viserektor for forskning på NHH, Malin Arve, gjør de svært ofte det.

På vår nylig arrangerte årlige konferanse Entreprisedagen i

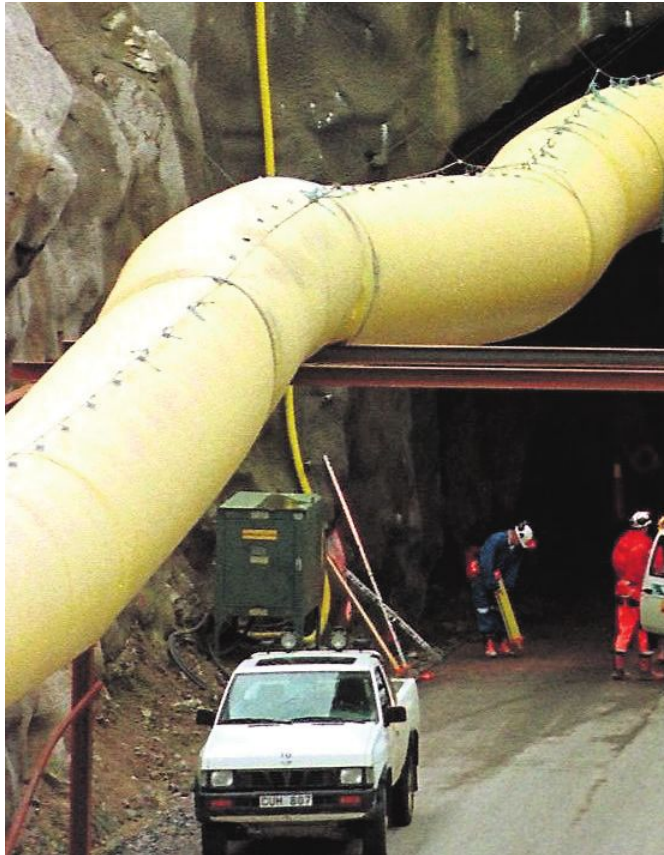
Vest refererte hun «Jernloven for megaprojekter», med henvisning til internasjonal forskning om temaet: Prosjektene vil være over budsjett, etter skjema og under forventning - om og om igjen!

Stjerneeksemplet er en jernbanetunnel i Sverige, Hallandsåstunnelen, som ble ferdig i 2015 til den nette sum av 10,8 milliarder svenske kroner - omlag elleve ganger opprinnelig budsjett!

På den samme konferansen var vegdirektør Ingrid Dahl Hovland tydelig på at trenden er vekst i større kontrakter. Hun fremholdt den betydelige gevinsten man har ved å finansiere og bygge hele strekninger når man først er i gang med et prosjekt. Store kontrakter gir større mulighet for å få mer vei ut av hver krone som investeres.

I bygg- og anleggsbransjen er erfaringene og meningene om de store kontraktene delte. I mindre virksomheter, som får rollen som underleverandør i et stort prosjekt, river man seg ofte seg i håret av alt papirarbeid og mikkmakket som følger med. Oppfatningen til de største aktørene er imidlertid en annen. De synes kontrakts-praksisen til byggherrer som Statens vegvesen, Nye Veier og Bane NOR er bra, fordi det skaper større forutsigbarhet for planlegging og gjennomføring av prosjektene. Ressursbruken blir bedre når det offentlige garanterer for langsiktig finansiering, og man unngår «klattvis» tildeling i Stortingets årlige budsjettbehandling.

De store mener det er evnen



SKREKKEKSEMPEL: Tunnelen gjennom Hallandsåsen i Sverige er et skrekks eksempel på «Jernloven». Mye

til risikostyring som avgjør om gjennomføring og resultat blir bra eller ikke, både for entreprenører, byggherrer og alle oss som til slutt skal ha glede av en ny vei eller bane.

De store norske entreprenørene mener «Jernloven for megaprojekter» kan motbevises, med henvisning til flere gjennomførte prosjekter som er levert i henhold til, eller sågar un-

der budsjett. NHH-forskeren ble på konferansen lovet data hun kan benytte for å verifisere at «Jernloven» for de store kontraktene ikke nødvendigvis gjelder her på berget.

I begynnelsen av juni ble den første kontrakten i det etterlengtede vei- og baneprosjektet mellom Arna og Stanghelle lyst ut. Dette er en rådgiverkontrakt som gjelder prosjekte-

ring og konkurransegrunnlag for forberedende entrepriser. I dette fellesprosjektet mellom Statens vegvesen og Bane NOR legger man opp til store kontrakter, men ikke slik at en stor entreprenør forplikter seg til å ta hele prosjektet til 26,4 milliarder kroner alene. Kontraktene blir i størrelsesorden 0,5 - 5 milliarder kroner, der ulike entreprisemodeller kan bli valgt for de forskjellige delene av mega-

STATSMINISTEREN

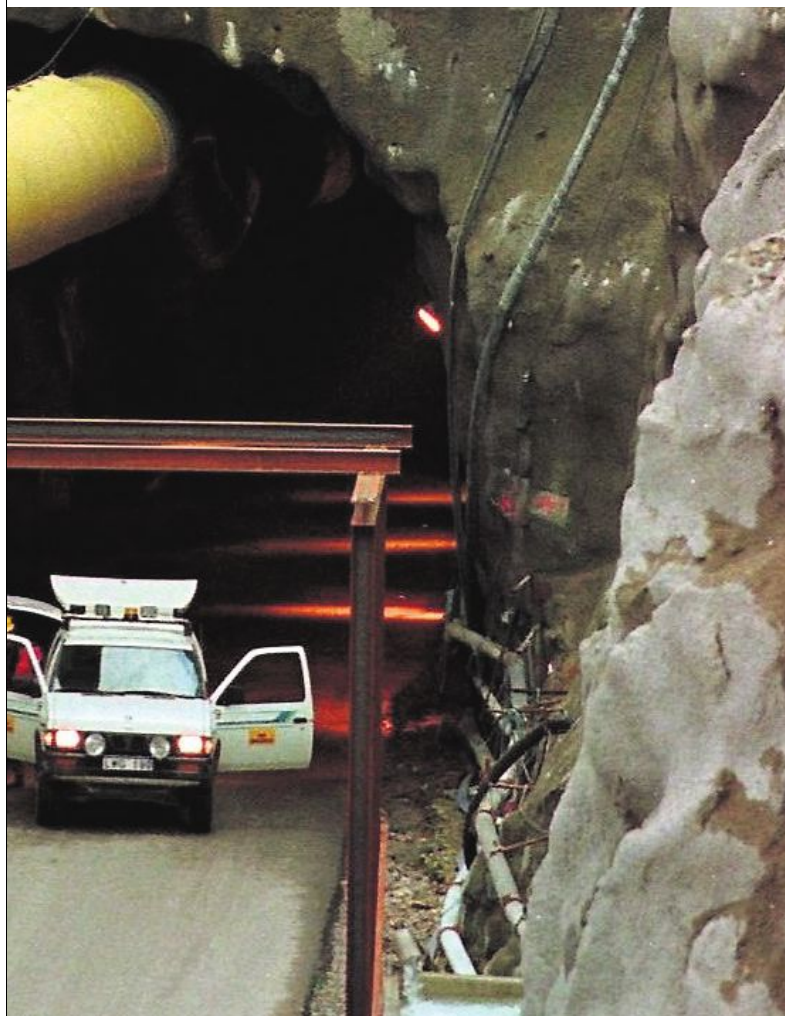


PIDDEN

Flyteknikere i streik. É det en teknisk feil...?



gjelde i Norge?



gikk galt, prosjektet hadde blant annet en giftskandale - og sluttsommen ble til slutt omlag elleve ganger budsjettert.

FOTO: STEFAN LINDBLOM, SCANPIX

prosjektet. Dette er godt nytt både for de store og de mindre bedriftene i Norge som vil delta i det kombinerte vei- og bane-prosjektet.

■ EØS-avtalen forplikter myndighetene til å invitere til internasjonal konkurranse om byggingen, men ved å dele opp «kaken» har innenlandske aktører en reell mulighet til å være med i kampen. Det hadde de

ikke da for eksempel konkurransen om å bygge Sotra-sambandet ble lyst ut. Kontrakten ble ganske enkelt altfor stor.

■ Bygg og anlegg er den største fastlands-næringen i Norge. Det er dermed av stor betydning for mange lokalsamfunn, ikke minst i distriktene, at kontrakts- og konkurransevilkår utformes på en måte som ivaretar verdiskapning, sysselsetting, skatte-

inntekter og ikke minst kompetansen i næringen nasjonalt.

■ Oppgaver av mindre format, som fortsatt er «normalen», løser norske aktører mest effektivt og best fordi vi er dyktige og konkurransen i markedet er god. De store kontraktene skal vi også kunne leve med og av - og forhåpentligvis med styring og kvalitet som gjør «Jernloven» til et ikke-tema.

Lærerne streiker for elevenes skyld

INNLEGG

Eirik Lilleheill
Lærer og nestleder i Utdanningsforbundet Bergen



■ I går gikk jeg ut i streik. En helt nødvendig streik! Kommunenes sentralforbunds lønstilbud var for dårlig. For sjette året på rad fikk lærerne i skolen et dårligere oppgjør enn andre kommuneansatte.

■ Det er leit og sterkt beklagelig at vi nå må i gang med en streik som vil ramme elevene. La oss håpe noen kan snakke KS til fornuft i løpet av sommeren, slik at streiken kan avblåses og elevene sikres en normal start av neste skoleår.

■ Tor Arne Gangsø, direktør for arbeidsliv i KS, sier at innretningen i lønnsoppgjøret bygger på et mandat gitt av norske kommunestyrepolitikere. Er kommunepolitikere i Bergen virkelig enige i at lærerne skulle nedprioriteres? Her i Bergen er byrådets mål en skole som sikrer alle elever like rettigheter og muligheter,

hvor alle barn opplever mestring. Det er et tydelig signal om at politikere vil satse på elevene. For å nå dette målet trengs det flere kvalifiserte og motiverte lærere. Da er det synd at KS bidrar til det motsatte.

■ Nesten hvert femte lærersårsverk i skolen er besatt av «lærere» uten lærerutdanning og søker tallene til lærerutdanningene synker for tredje året på rad. Det er alvorlig. Men KS mener rett og slett at det er unødvendig med en lærerutdanning for å være lærer og at lærerkrisen derfor kan avblåses. For KS er det tydeligvis godt nok at det står en person i klasserommet og at arbeidsgiver kaller denne personen for lærer. Dette vitner om total mangel på ambisjoner for skolen.

■ Politikere som vil satse på skolen må gi tydelig beskjed om at tillitskrisen KS er i ferd med å skape overfor lærerne er totalt uakseptabel og at kursen må endres. Skal dere satse på elevene, må dere satse på lærerne!

Gi grønt lys for ny tennishall på Slettebakken!

INNLEGG

Roar Andersen
Idrettsrådet i Bergen



■ Idrettsrådet i Bergen støtter 100 prosent opp om Paradis Tennisklubs planer på Slettebakken. Byggingen må kunne starte nå. Paradis TK utfører arbeidet for egen kostnad.

■ Tarje Iversen Wanvik (direktør for Plan og bygningssetaten) påstår at terrenget bak den eksisterende hallen, der tennisutvidelsen er planlagt, er et viktig naturområde. De fleste meldinger går ut på at området er et viktig sted for narkomane. Stadig finner man sprøyter og annet utstyr.

■ Kommunens mann har tydeligvis glemt at kommunen selv i 2017 planla å flytte FYSAK til samme «naturområde», noe som heldigvis er blitt skrinlagt senere. Dessuten vil det meste av skogen og hele åssiden bestå, og her kan

sikkert gjøres enkle grep som kan gjøre området attraktivt og mer tilgjengelig for folk flest. Tennishallen ødelegger ikke for noe, alle andre planer kan gå sin gang uavhengig av tennishallen. Paradis Tennisklubb sier at de er klare til å bygge om de får lov - det koster kommunen kr. 0,- samtidig som vi får landets flotteste innendørs tennishall og samtidig fire nye tennisbaner utendørs. Paradis Tennisklubb spiller i eliteserien og har vunnet den to år på rad.

■ Når det gjelder fotball er kommunen rask til å reagere, nye tribuner på Stemmemyren og nytt vanningsanlegg er eksempler på det. Samme gode behandling fortjener Paradis Tennisklubb. Klubben har aldri belastet kommunen med så mye som en krone.

■ Her er simpelthen ingen negative konsekvenser. På tennishallen inn i samtlige planalternativer for Slettebakken. Og gi Paradis TK grønt lys!

BLI MED I DEBATTEN

Send innlegg til debatt@ba.no. Håndskrevne innlegg sendes til BA-debatt, postboks 824 Sentrum, 5807 Bergen.

Lengde: 2000 tegn for innlegg, 4500 tegn for hovedinnlegg.

Innlegg underskrevet med fullt navn blir prioritert. Det kreves også fullt navn for å få publisert kritikk mot navngitte personer.

Navn og adresse må følge alle innlegg, også når navnet ikke skal i avisen.

Innlegg blir også brukt på ba.no.

Innlegg blir redigert etter god presseskikk, og kan bli kuttet hvis de er for lange.

